

בבא בתרא ס"ט

משנה

הדברים הנמכרים עם השדה המוכר את השדה, מכר את האבנים שהם לצרכה
כיון שהם קבועים לתשמיש זה הם נחשבים
כמחובר. ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו¹³⁶ ואת התבואה שהיא מחוברת
לקרקע. ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע שהיא בטלה לגבי השדה.
ואת השומירה, סוכת נוצרים שאינה עשויה בטיט, ואת החרוב שאינו מורכב
בבחרותו¹³⁷, ואת בתולת השקמה, בבחרותה קודם שנחתכו ענפיה¹³⁸.
דברים שאין נמכרים עם השדה אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה, ולא
את הקנים שבכרם שאינן לצרכו, ולא את התבואה
שהיא תלושה מן הקרקע. ובזמן שאמר לו 'היא וכל מה שבתוכה', הרי כולן
מכורין, חוץ מחיצת הקנים שהיא בית רובע, ומהשומירה שהיא עשויה בטיט,
ומהחרוב המורכב, ומסדן השקמה, שכל אלו חשובים שדה בפני עצמם, ואין
בכוונתו למכור אלא את השדות שציין ולא שדות שבתוכם¹³⁹.

136 וממילא שמענו שהמוכר את השדה מכר את הכרם שכל האילנות בכלל שדה גם גפנים וגם כל אילן חוץ
מחרוב המורכב וסדן השקמה כמו שמוכח בממשנתנו ובגמרא שאמרו בגמרא, אי אית ליה גופני לבר מגופני.
כלומר אדם שאומר לחבירו אני מוכר לך שדה חוץ מן האילנות, ויש בו גפנים הוא אמר לו חוץ מן הגפנים, ואילו
שתק היו מכורים בכלל השדה.

137 אבל כשהוא מזקין ומתגבר מרכיבים אותו ויש לו שם בפני עצמו ואינו בטל לגבי השדה. וכל שאר אילנות
הם בכלל שדה.

138 אבל כשמזקין וגדל קוצצים את הענפים ובאים אחרים במקומם ונקרא סדן השקמה.

139 אף כאן מכר שדה אחת ולא ב' שדות וחיצת קנים, חרוב מורכב, וסדן שקמה חשובים שדה בפ"ע.

כאן תרגמו אבני דאכפא עולא א' מבארת הגמרא, הכוונה באבנים שהם לצרכה, לאבנים שמניחים על העומרים לאחר הקציר, שהרוח לא תפזרם. עולא אמר, שהם אבנים הסדורות בתוך השדה לעשות גדר לשדה. שואלת הגמרא, הרי רבי חייא שנה, אבנים צבורות לגדר ואפילו שאינן סדורות הן תשמיש קבוע של השדה להמכר עמו? עונה הגמרא שיש לשנות סדורות ולא צבורות.

אבני דאכפא לר"מ במתוקנות אע"ג ומבארת הגמרא, שכשם שנחלקו לקמן לגבי שאין מונחות ולחכ' אם מונחות מוכר כרם האם מכר תשמישיו¹⁴⁰, נחלקו לגבי המשנה שלנו. ששם לרבי מאיר מכר תשמישי הכרם אפילו שאינם קבועים כל כך ולחכמים רק הקבועים. ממילא, לפי ההסבר שהכוונה במשנה לאבנים שמניחים על הקמה, לרבי מאיר נמכרו אפילו אלו שאינן מונחות בתוך השדה כיון שמוכנות לצורך העומרים¹⁴¹ ¹⁴². ולחכמים אין נמכרות אלא אם הן מונחות בתוך השדה. ולעולא שאמר שהכוונה לאבנים הסדורות לגדר, לרבי מאיר נמכרות אפילו שלא סדרן זו על גב זו שהן ככל תשמישי שדה¹⁴³, ולחכמים רק כסדרן, שנקבעו לתשמיש קבוע.

למדנו שקנים שבכרם שהן לצרכו נמכרו. וביארו בבית מדרשו של רבי ינאי, שהם קנים מפוצלים¹⁴⁴ שמעמידים תחת הגפנים. לרבי מאיר, נמכרו אפילו אלו שאינם עומדים בקרקע, כשהקנים משופים ומוכנים לכך. לחכמים רק אם הם עומדים בקרקע.

מבארת הגמרא, שבכל הדברים שכתבה הברייתא יש חידוש שנמכרו עם השדה. מה ששנינו שהמוכר את השדה מכר את התבואה המחוברת לקרקע, זה שהגיע זמנה להקצר. אפילו שאומרים 'כל העומד לקצור קצור דמי' הם מכורים בכלל השדה¹⁴⁵. ומכר את חיצת הקנים שפחותה מבית רובע אף על גב שהם קנים עבים וגדולים, מפני שהולכים אחרי תפיסת הקרקע. ומכר את השומירה שאינה עשויה

140 וצריך לפרש בכל תשמישי שדה וכרם כיצד לר"מ מכור ולחכמים אינו מכור.

141 שמה שאמר ר"מ מכר כל תשמישי כרם הועיל להוסיף במכירת השדה אפילו תשמישים שאינם מונחים בתוכו הואיל ונתקנו לצורך השדה. ומה שאמרו לעיל אפילו תימא ר"מ התם קביע כו' אבני דאכפא שמתוקנים נקראים קבועים אפ' שאינן מחוברות בקרקע מפני שקבועים לתשמיש שדה זו ואין הדרך לטלטלן לשדה אחר ולא להשאילן. רשב"ם.

142 לר"י לא נראה לפרש שמחתן הוא שמונחות על העומרים, אלא נראה ר"י שדמחתן הוא שהיו מונחות עליהם, ולא מחתן שלא היו מונחות עליהם מעולם. תוס'.

143 וחייבים לומר שהתנא סתם כחכמים מפני שלר"מ לא צריכים שהאבנים יהיו סדורות אלא מתוקנות לצורך הגדר של שדה זו. רשב"ם.

144 בערוך פירש שהסירו את קליפתם שלא יתליעו. תוס'.

145 ובשלא הגיע זמנה להקצר פשוט שמכר אותם, שהרי מוכר עכשיו את השדה לגמרי והלוקח לא יניח למוכר להשאיר אותם עד שפירותיו יותבשלו וילקטם ואינם ראויים עכשיו ללקיטה. רשב"ם.

בטיט אפילו שאינה קבועה בקרקע¹⁴⁶. ומכר ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אפילו שהם עבים וגדולים.

לא מכר אבנים שא' לצרכה
אומרת הגמרא, שמה ששנינו שהאבנים שאינן לצרכה לא נמכרים עם השדה, לרבי מאיר מדובר באבנים שאינן מתוקנות כלל, שאינם תשמיש השדה כלל. ולחכמים שאינן מונחות בתוך השדה, שאינן תשמיש קבוע וחשוב. ולעולא שאמר שהמוכר את השדה מכר את אבנים הסדורות לגדר, לרבי מאיר לא מכר את האבנים שאינן מתוקנות, ולחכמים שאינן מסודרות. וכן לגבי הדין שלא מכר את הקנים שבכרם שאינן לצרכו, לרבי מאיר שאינם משופים, לחכמים שאינם עומדים בתוך הכרם. ומבארת הגמרא, שכל הדברים שנמנו שלא נמכרים עם השדה, יש חידוש בדבר. לא מכר את התבואה התלושה מן הקרקע, ואפילו שהיא צריכה לקרקע לשטחה בשדה לאחר הקצירה להפיג את הריח ולהתייבש. ולא מכר עם השדה את חיצת הקנים שהיא בית רובע, ואפילו שהם קנים דקים וקטנים. ואמר רב חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, לא רק את חיצת הקנים לא מכר, אלא אפילו ערוגה קטנה שאין בה בית רובע שיש לה שם בפני עצמה¹⁴⁷. אמר רב פפא, והוא שקוראים לה ערוגת בושם של פלוני. וכן לא מכר את השומירה העשויה בטיט ואפילו אם קבועה בקרקע, כיון שנחשבת כבית ולא כשדה.

הספק של ר"א במלבנות של
הסתפק רבי אלעזר, מלבנות של הפתחים שעושים פתחים
סביב המזוזות¹⁴⁸ המחוברות בטיט ודאי שנמכרות עם הבית. אולם אלו המחברים ביתדות וניתנים לפירוק בקלות, האם גם נמכרים ונשארה הגמרא בתיקו. ורבי זירא הסתפק, שאם תמצא לומר שמלבנות של פתחים מכורים בכלל הבית משום שעשויים לחיזוק הבית, מה הדין במלבנות של חלונות שמחברים ביתדות עשויים לנוי האם אינם חלק מהבית או שגם הם נמכרו עם הבית. ורבי ירמיה הסתפק, שאם תאמר שמלבנות של פתחים וחלונות נמכרו עם הבית מפני שהם מחברים לבית ביתדות, מה הדין במלבנות של כרעי המיטה שאינם מחברים ששמים תחת כרעי המטה כדי שלא ירקבו בקרקע, האם מכורים עם המיטה, או שכיון ואינם מיטלטלים עמה לא נמכרים עמה. ונשארה הגמרא בתיקו.

ולא חרוב המורכב וסדן השקמה "אשר בכל גבולו סביב" מי שצריך לגבול סביב
אמר רב יהודה בשם רב, מנין שהחרוב המורכב וסדן השקמה אינם נמכרים בכלל

146 לפי רשב"ם, ור"ח גורס ברישא שעשויה בטיט ובסיפא לא מכר את השומירה שאין עשויה בטיט. תוס'.
147 ואורחא דמילתא נקט של בשמים שדרך לקרות לה שם בפני עצמה וה"ה כל דבר שיש לו שם בפני עצמו. ובוחצת קנים פירש את השיעור שאם הוא בית רובע יש לו שם בפני עצמו ואם לא לא. תוס'.
148 ותוס' כתבו שאין מדובר על פתחי הבית שהרי מדובר על מכר את השדה אלא של פתחי השומירה. תוס'.

שדה, ואפילו אם אמר כל מה שבתוכה אינם נמכרים¹⁴⁹? שנאמר: "וַיִּקַּם שְׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמַכְפֵּלָה אֲשֶׁר לְפָנַי מִמְרֵא הַשְּׂדֵה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בוּ וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשְּׂדֵה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבוּלוֹ סָבִיב", מי שצריך לגבול סביב. יצאו אלו שאין צריכים לגבול סביב¹⁵⁰. אמר רב מרשיא, מכאן שהקונה את השדה, קנה את המצרים עצמם ואת כל האילנות הנטועים במצר שהמצרים בכלל שדה.

המוכר קרקע צריך לכתוב לו קנה
לך דיקליו ותאליו והוציו וציציו
אמר רב יהודה, מי שמוכר לחברו קרקע צריך לכתוב לו, קנה דקלים שגדלו כל צרכם, שתילים, 'הוציו' 'ציציו', שהם מיני דקלים¹⁵¹. ואע"ג שאם לא כתב לו כך קנה אותם, כמו ששנינו במשנה המוכר את השדה סתם מכר חרוב שאינו מורכב ובתולת השקמה וכל שכן שאר אילנות, כותב כן משום יפוי כח השטר שאפילו אם יבואו לפני בית דין טועים יתנו לו אותם שהרי הם מפורשין בתוך השטר.

א' ארעא ודיקלי אם יש לו דקלים נותן לו ב' מי שמכר שדה שיש בה דקלים ואמר דקלים אין לו יקנה משועבדים יפדה
ללוקח אני מוכר לך קרקע ודקלים, הן שתי מכירות. וכמו שאמר שדה זו אני מוכר לך והדקלים שבתוכה, ואני מוכר לך דקלים במקום אחר¹⁵². רואים אם יש לו דקלים במקום אחר, נותן לו שני דקלים מאותם שאינם בתוך השדה. מפני שהיא מכירה אחרת ומיעוט דקלים שנים¹⁵³. ואם אין לו, יקנה עבורו שני דקלים¹⁵⁴. ואם הם משועבדים למלוה יפדה ממנו עבורו שני דקלים¹⁵⁵. ואם אמר לו 'ארעא בדיקלי', שדה עם דקלים שבתוכו אני

149 כל מה שבתוכה הועיל רק להוסיף תשמישים של השדה שאינם קבועים כל כך כמו קנים ואבנים שאינם מתוקנים לצרכה, אבל קיימים לכן. אבל הכתוב השמיע בחרוב המורכב וסדן השקמה שהם נחשבים שדה בפני עצמם. וכמו שמי שיש לו ג' שדות ומכר שנים החיצונים ואמר לו כל מה שבתוכן אני מוכר לך שלא מכר את השדה השלישי שביניהם, אף כאן לא מכר חרוב המורכב וסדן השקמה. רשב"ם.

150 עפרון מכר לאברהם את השדה בסתם, ככתוב "נתת כסף השדה וגו'" ועפרון ענה לו "ארץ ארבע מאות וגו'" ואפ"ה אברהם קנה את כל האילנות כמו שכתוב "ויקם שדה עפרון וגו'" וכל העץ אשר בכל גבולו סביב, ע"י קניית השדה סתם קנה גם את כל האילנות. ו"אשר בכל גבולו" הוא מיותר שאפשר לכתוב "וכל העץ אשר בשדה" בתוך גבולי השדה. ובא ללמד שקנה בכלל השדה את אותן אילנות שצריכין להיות להם גבול סביב שלא יערער אדם עליהם לומר בתוך שלי נטועים ושלי הם. כגון אילנות דקים שאין להם שם והדבר שכוח מי נטעם. אבל כל חרוב המורכב וסדן השקמה הם גדולים וחשובים וידוע של מי הן ובקרקע מי הן נטועין ואינם צריכין גבול, ולכן אינן בכלל השדה סביב. רשב"ם.

151 כמו ששנינו ציני הר הברזל כשרין ויש מפרשים שאין אלו טוענין פירות. רשב"ם.

152 מפני שהוא לא אמר 'ארעא בדיקלי' שהיה משמע קרקע עם דקלים שבתוכה.

153 ויש ספרים שכתוב בהם אי אית ביה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי, שמשמע שאם יש באותה השדה שמכר לו הרבה דקלים יתן לו שנים ולא יותר, והשאר יעכב לעצמו. וקשה שאילו א"ל האי ארעא מזבנינא לך קנה הכל אפילו הדקלים, וכשהוסיף לפרש ארעא ודיקלי יפסיד הלוקח! הרי כ"ש שייפה כחו כמה שא' לעיל צריך למכתב ליה קני לך דיקליו ותאליו כו' שהוא שופרא דשטרא. ועוד היה צריך לומר חזינן אי אית ביה דיקלי לא יהיב ליה אלא תרי דיקלי. וכיון שלא אמרו ש"מ שאם יש לו דקלים לבד מאותם שמכר עם השדה שהם בתוך השדה נותן לו שני דקלים. רשב"ם.

154 שלא יהא מחוסר אמנה שכך התנה לו אני מוכר לך אילנות שאקנה לצרכך או יחזיר לו מן המעות כנגד דמי שני דקלים. רשב"ם.

155 אע"ג שאם לא אמר דיקלי בסתם כולם מוכרים, עכשיו גרע כמו שרצים לומר לקמן חוץ מחרוב פלוני שקנה את שאר החרובים אע"ג שבסתם לא קנה, שדיקלי משמע שנים. ולא שייך לומר כאן שופרא דשטרא אלא דוקא כשכותב בשטר, אבל לא בעל פה, ועוד ששם כתב דיקליו ותאליו כו' וכאן שלא אמר אלא דיקליו לא שייך לומר

מוכר לך, אם יש בה דקלים נותן לו את השדה עם הדקלים. ואם אין בה דקלים הוא מקח טעות¹⁵⁶. ואם אמר 'ארעא בי דיקלי', אפילו אם אין בשדה דקלים אינו מקח טעות, מפני שאמר לו שמוכר לו קרקע הראויה לגדל דקלים¹⁵⁷.

חוץ מדקל פלוני אם הוא דקל טוב שיירו אם פלוני, אם הוא דקל מהבינונים שטוענים קצת פירות, הוא שייר אותו לבד שדעתו להנות מפירות שדהו במעט, והלוקח קנה את כל השאר בכלל השדה. אם הוא דקל רע, אפילו שיש שם דקלים רעים ממנו אלא שהאנשים קוראים לו 'דיקלא בישא', כגון שאינו טוען קב פירות¹⁵⁸. כל שכן ששייר לעצמו את הדקלים הטובים ממנו, שכך אמר אפילו אותו אני משייר לעצמי¹⁵⁹.

חוץ מאילנות יש בו אילנות מכרו חוץ מאילנות דקלים מכרו חוץ מדקלים גפנים חוץ מגפנים, מאילנות, אם יש לו בשדה שאר אילנות, כמו זיתים ותאנים ותפוחים וכל האילנות חוץ מדקלים וגפנים, מכר לו את השדה אבל לא את האילנות, שהוציאם מכלל השדה ושיירם לעצמו¹⁶⁰. אם יש לו דקלים באותו שדה ואין בו אילנות אחרים, קנה את השדה חוץ מהדקלים ששיר לעצמו¹⁶¹. ואם יש לו בשדה גפנים, מכר לו את השדה חוץ מהגפנים. ואם יש בה אילנות וגפנים, מכר את השדה ואפילו את הגפנים חוץ מהאילנות¹⁶². ואם יש בה אילנות ודקלים, מכר את הכל חוץ מהאילנות, שלדקלים אין קוראים אילנות. ואם יש בה גפנים ודקלים, מכר לו את הדקלים ושייר לעצמו את הגפנים¹⁶³.

רב א' כל שעולים לו בחבל דיני גולה כל שהנול כובשו
אמר רב, מהם האילנות שאמרו לעיל שאם אמר חוץ מאילנות שייר אילנות ודקלים¹⁶⁴? כל אילן שעולים לו בחבל ללקט פירות נחשב אילן והוא שוור. כל שאינו גבוה כל כך ואין

כך. תוס'.

156 ששיקר לו והמעות חוזרים ולמרות אין אונאה לקרקעות כשמוכר ביוקר אפי' יותר משתות הוא מקח טעות שלדעת כן לא לקח אלא היה סבור שיש בה דקלים כמו שאמר לו. רשב"ם.

157 אבל אם יש בו דקלים הם של לוקח שכ"ש שאמר לו ארעא דחזיא לדיקלי מזבנינא לך כלומר שהדקלים שבה טוענין פירות הרבה. רשב"ם.

158 שאילו הוא טוען קב לינו דיקלא בישא, כמו שאומרים דיקלא דטעין קבא אסור למקצייהו.

159 ואם יש בשדה דקלים גרועים יותר ממנו הם מכורים.

160 הוא דבר פשוט ונאמר משום שרוצה לומר לקמן אילני וגופני לבר מאילני. רשב"ם.

161 כשהוא אמר לו לבר מאילני ודאי מכר את השדה חוץ מהאילנות ושייר לעצמו את הדקלים האלו. ואע"ג שאין סתמן קוראים אילנות אלא רגילין לקרותם דקלים מתוך חשיבותם ומתוך שרוב אילנות שלהם היו דקלים, כיון שאין כאן שאר אילנות אלא דקלים.

162 שלגפנים אין קוראים אילנות ועל המוכר מוטל לגלות ששייר לעצמו גם גפנים ויד הלוקח על העליונה.

163 שגפנים לגבי דקלים נקראים אילנות והם בכלל אילנות יותר מדקלים כן נראה בעיני. וי"מ שאין זה וזה בכלל אילנות ולכן שייר לעצמו את המוטב שהם הגפנים. ולא נהירא שאם שניהן שוים ואין זה נקרא אילן יותר מזה והוא אמר לבר מאילני היה צריך לומר ששייר לעצמו את שניהם, שהרי גילה דעתו שקרא אילנות לכולם, שאין כאן שום אילן אחר שיקרא אילן אלא אלו. רשב"ם.

164 שאם הם קטנים ביותר אינם נקראים אילנות.

עולים לו בחבל אינו שיור. ודייני גולה שהם שמואל וקרנא אמרו, כל שחורשים בבקר סביב האילנות והעול מכופף את האילן והשור עובר, אינו נחשב לאילן. ורב ודייני גולה אינם חולקים, דברי רב נאמרו בדקלים ודברי דייני גולה נאמרו בשאר האילנות. שבשאר האילנות לא שייך שיעור עליית חבל שבכל שאר האילנות עולים בלא חבל על ידי הענפים המתפצלים. והשיעור של כבישת עול אינו שייך בדקלים. מפני שהדקל הוא חשוב אם עולים לו בחבל, אפילו היכן שהעול כובשו.

